

Закарпаття

Закарпаття - мальовничий край, який має унікальне геополітичне та географічне розташування. Область межує з 4 державами - Угорщиною, Польщею, Румунією і Словаччиною. Національне розмаїття населення, високий природно-рекреаційний та курортний потенціал, самобутня історія і культура, розгалужена мережа туристично-рекреаційних, санаторно-курортних та готельних закладів, супутня до туризму інфраструктура приваблює в наш край туристів. Розвиток туризму в краї значною мірою залежить від стану навколишнього природного середовища, збереження і охорони культурних пам'яток, автомобільних доріг, супутньої інфраструктури тощо.

Закарпаття надзвичайно перспективний регіон України з точки зору туризму, рекреації та відпочинку. Туристична галузь - це потужний чинник розвитку області. З року в рік туристичний потенціал Закарпатської області нарощується. В Закарпатті багато привабливих місцевостей для туристів, деякі з них за своєю унікальністю не мають аналогів (геогра-

фічний "Центр Європи"; високогірне Синевирське озеро, назване у народі Морським оком; Долина нарцисів, де на заповідній території ще з льодовикового періоду ростуть природні зарості нарцису вузьколистого; полонина Драгобрат, на якій півроку лежить сніг). Унікальний рекреаційний потенціал, який сприяє розвитку практично усіх видів туризму, з кожним роком залучає в Закарпаття все більше відпочиваючих.

Туристично-рекреаційна галузь області відіграє дедалі вагомішу роль у соціально-економічному розвитку краю. За останні п'ять років туристично-рекреаційна галузь на Закарпатті, як один із пріоритетних напрямів розвитку краю, зберігає позитивну динаміку, незважаючи на світову фінансову кризу. Достатньо зауважити, що кількість туристів, які відчували наш край з 2004-го по 2009 рік, збільшилася на 57%. Обсяг наданих туристичних послуг за останні п'ять років збільшився майже втричі. Динамічно розвивається зимовий туризм, все популярнішими стають гірськолижні траси. За

період з 2004 р. по 2009 р. кількість гірськоколичних витягів зросла на 67 % і на сьогодні їх в області 77 одиниць. За відгуками відпочиваючих, кращими є такі гірськоколичні центри: села Пилипець, Подобовець, Ізки на Міжгірщині, СТК "Синяк" на Мукачівщині, полонина Драгобрат на Рахівщині та гора Красія на території Вишківської сільської ради Великоберезнянського району.

Мережа санаторно-курортних, туристично-рекреаційних та готельних закладів області налічує 328 об'єктів. На сьогодні в області одночасно можна розмістити 19,6 тис. осіб, що на 28 % більше, ніж у 2004 р.

Одним з найпопулярніших напрямів розвитку туризму на території Закарпатської області є лікувально-оздоровчий туризм з використанням мінеральних та термальних вод. Сучасні санаторні комплекси - "Теплиця", "Термал - Стар", "Карпатія", "Квелле Поляна", "Сузір'я", "Боржава", "Гірська Тиса", "Синяк" та інші користуються найбільшим попитом серед відпочиваючих, які приїжджають оздоровитися в наш край. Поряд із сучасними методиками лікування ці санаторії мають комфортабельні номери високого рівня, професійно підготовлений персонал, розвинену інфраструктуру, прилеглу дизайнерськи оформлену територію. За період з 2004 р. по 2009 р. в області побудовано (реконструйовано) та введено в

експлуатацію 57 туристично-рекреаційних об'єктів.

Не меншим попитом користуються туристично-рекреаційні та готельно-ресторанні комплекси, які крім основних послуг (проживання, харчування, екскурсії) мають широкий спектр додаткових послуг, а саме: сауни, руські та турецькі лазні, басейни, конференц-зали, інтернет-клуби, салони краси, масажні кабінети, тренажерні зали, тенісні корти, більярд, фітнес-центри, фітобари, кальян-клуби, винні фонтани, солярії, джакузі, прокатні пункти лижного спорядження, власні підйомники, прокатні пункти гірських велосипедів та квадроциклів, прогулянки на конях, сплав по гірським річкам, ловля риби у власних ставках та форельниках тощо. Значно виділяються серед інших об'єктів саме такими послугами наступні туристично-рекреаційні заклади та готельно-ресторанні комплекси - "Reikartz Карпати", "Ренесанс", "Оленка", "Червона рута", "Богольвар", "Воєводино", "Водограй", "Діскавери", "Карпатський мисливець", "Континент", "Унгварський" та інші.

Зрозуміло і те, що без розвитку інфраструктури і, відповідно, додаткових послуг туристичні заклади Закарпаття не матимуть попиту на ринку послуг. Тому велика увага приділяється розвитку інфраструктури. Останнім часом досить швидкими темпами розвивається супутня до туристично-рекреаційної галузі інфраструктура, а саме: пункти перетину державно-

Санаторний комплекс "Квітка полонини"

Гірськоколична траса поряд із санаторієм

го кордону, транспортне обслуговування, дорожній сервіс, зв'язок, заклади харчування (колиби, бари, кафе) та інше.

Активно розвивається туристична інфраструктура вздовж основних транспортних магістралей, починаючи з пунктів перетину державного кордону і до кордонів з іншими областями України. Ця робота похвалюється у зв'язку з проведенням фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу. Серед об'єктів, які входять до цієї інфраструктури, найкраще вирізняються такі готельно- та мотельно-ресторанні комплекси: "Chalet" (Свалявський район), "Наталі" (Воловецький район), "Червона гора" (Мукачівський район), "Європа" (Ужгородський район), "Гелікон" та "Фемелі" (Берегівський район) та інші.

Змінюється і сам підхід до розвитку туристично-рекреаційного комплексу Закарпаття, а саме розробляються наукові концепції розвитку природно-рекреаційних територій. За ініціативою обласної державної адміністрації розроблені концепції розвитку: територій Боржавських полонин на Воловецьщині та національного природного парку "Синевир" на Міжгірщині, місцевості "Драгобрат - Кваси"

на Рахівщині, території Усть-Чорнянської селищної ради та прилеглих сільських радах Русько-Мокрянської, Лопухівської та Краснянської Тячівського району, полонина Руна на Перечинщині та інші. В основі всіх цих концепцій розвитку рекреації та туризму покладене збереження екологічного стану та природного ландшафту краю, як такого, що найбільше притягує туриста. Ці концепції лягають в основу локальних інвестиційних проєктів і враховуються при створенні генеральних планів розбудови сіл, селищ, маленьких міст. У контексті розвитку рекреаційних територій перспективним вважається й інвестування, пов'язане з розробкою та використанням 30-ти наявних в області водопроводів термальних мінеральних вод, основна маса яких зосереджена на території Берегівського та Виноградівського районів.

За декілька останніх років в області розроблено та створено новий конкурентоспроможний туристичний продукт: "Закарпатський туристичний шлях" (концепція пішохідних екотуристичних шляхів загальною протяжністю близько 380 км), "Закарпатський туристичний гастрономічний шлях" (представляє кулінарну майс-

Оздоровчий комплекс "Сузір'я"

Мукачівський замок

терність та смакову гаму 9 національних кухонь населення, що проживає на Закарпатті), "Закарпатський туристичний винний шлях" (представляє традиції Закарпатського домашнього виноградарства та виноробства), військовий шлях "Карпатська Україна" (приурочений до 70-річчя проголошення Карпатської України) та військовий туристичний маршрут "Лінія Арпада", туристичний маршрут "Гуцульськими стежками" (гора Костилівка - гора Піп Іван Мараморощький).

За останні роки популярність сільсько-го зеленого туризму значно зросла не лише в Україні, а й у Європі. На Закарпатті сільський зелений туризм розпочав своє існування давно, однак найбільшої популярності набув за останні 3-5 років.

Власники сільських садиб почали об'єднуватись в асоціації, створювати комунальні підприємства та центри розвитку сільського туризму, що дало можливість більш активно, зі знанням справи, розвивати сільський туризм, залучаючи нових його представників, а також спільними зусиллями пропагувати свій туристичний продукт, створювати нові послуги та атракції для відпочиваючих.

Центр міста Мукачево

Започаткування та проведення фестивалів є альтернативним шляхом до економічного розвитку сільської місцевості регіону та, зокрема, віддалених гірських сіл.

На території області проводяться обласні, районні, сільські свята та фестивалі, у 2009 р. їх нараховувалось 144. Найбільш популярними з фестивалів є: фольклорно-мистецький фестиваль "На Синевир трембіти кличуть" (Міжгірський район), етнофестиваль сільського зеленого туризму "Гуцульська ріпа" та фольклорний фестиваль "Гуцульська бринза" (Рахівський район), туристичний фестиваль "Євро Карпати" (Ужгородський район), а також винні фестивалі - "Червене вино" (м. Мукачево), "Біле вино" (м. Берегово), фестиваль вина і меду "Сонячний напій" та фестиваль молодого вина "Закарпатське божолє" (м. Ужгород). У 2009 р. започатковано ще два нових фестивалі: голубців на Берегівщині та кукурудзи на Виноградівщині.

Інформацію надано

Закарпатською обласною держадміністрацією

Дитячий ляльковий театр в Ужгороді